

IOAN BOGDAN — ISTORIC

Acad. P. CONSTANTINESCU-IAȘI și CONSTANTIN N. VELICHI

Activitatea științifică a lui Ioan Bogdan a format obiectul mai multor studii care au subliniat valoarea deosebită a lucrărilor sale, elogiata, de altfel, nu odată, la vremea apariției lor, de cei mai de seamă savanți străini. Cu toate acestea, au rămas încă destule aspecte prea puțin clarificate, și sesiunea științifică de față are sarcina elucidării lor. În acest sens, în prezenta comunicare autorii vor să pună în evidență pe Ioan Bogdan ca istoric, să sublinieze contribuția sa la cunoașterea istoriei României.

Există o întrebare, care, deși nu s-a pus pînă acum în mod direct și răspicat, și nici nu-și are rostul să fie pusă în acest fel, își face totuși simțită prezența ori de cîte ori se discută lucrările marelui învățat: A fost Ioan Bogdan un filolog, un lingvist, sau un istoric? De altfel, această întrebare, într-un sens și mai larg s-a pus și pentru Hasdeu, răspunsul nefiind greu de dat. Hasdeu a fost și filolog, și istoric, și literat, și folclorist, și poet etc. Lucrările sale capitale și care și-au păstrat valoarea pînă astăzi sînt de filologie și lingvistică, la facultate a ocupat o catedră de filologie comparată, iar la Academie era în secția de limbă și literatură. Toată activitatea sa din aceste domenii el o pune însă în special în slujba istoriei¹. La fel poate fi apreciat și Ioan Bogdan. Studiile sale, în imensa lor majoritate, orice caracter ar avea, sînt făcute pentru cerințele istoricului. Cu toate că uneori avem de a face cu probleme pur filologice, cerințele istoricului primează de cele mai multe ori. Dubla preocupare a învățatului, care a abordat probleme de filologie și de istorie, uneori chiar în cuprinsul uneia și aceleiași lucrări, nu poate fi totuși contestată, de unde și diferitele aprecieri asupra sa. N. Iorga, de pildă, afirma: «Ioan Bogdan, care a scris studii de istorie ce se așează printre cele mai frumoase ale epocii sale în toate țările, a început și a rămas în fundul sufletului său, în ceea ce rîvna lui avea mai aprins și răbdarea lui mai stăruitor, un filolog»².

Al. Graur și Lucia Wald îl consideră pe Ioan Bogdan drept slavist și «mai mult filolog și istoric, decît lingvist», ajutînd însă lingvistica «prin popularizarea studiilor de slavistică..., prin studiile privitoare la originea alfabetului chirilic în țara noastră și prin excelente ediții de documente și cronici»³. Să lăsăm însă să vorbească faptele.

Ioan Bogdan și-a făcut studiile la Facultatea de litere și filosofie din Iași și lucrarea sa de licență tratează o problemă de istorie pură: «Istoria coloniei

¹ P. P. Panaitescu, *Rolul lui Bogdan Petriceicu Hasdeu în slavistica românească*, în *Rsl.*, VI, 1962, p. 235—236.

² N. Iorga, *Ioan Bogdan*, în «*Buletinul Comisiei Istorice a României*», III, București, 1924, p. II.

³ Al. Graur și L. Wald, *Scurtă istorie a lingvisticii*, București, 1961, p. 64—65.